

7. Осіпов В.М. Особливості техніки та методики виконання прийомів класичного масажу для відновлення працездатності спортсменів-футболістів / В.М. Осіпов // Спортивні ігри: наук. журнал. – № 3 (9). – Харків: ХДАФК, 2018. – С. 66-73.

8. Реабілітаційний масаж: підручник / Л. О. Вакуленко [та ін.]. – Тернопіль: ТДМУ "Укрмедкнига", 2018. – 522 с.

МАСАЖ У КОМПЛЕКСІ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ ПРИ ЛОРДОТИЧНІЙ ПОСТАВІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Полковник-Маркова В.С.¹, Мустафа Рассам²

Харківська державна академія фізичної культури,¹ Україна,² Марокко

Анотація: Розкрито зміни у комплексі реабілітаційних заходів у порівнянні із програмою у попередньому спостереженні. Проаналізовано вплив запропонованої програми фізичної терапії на показники гнучкості хребта вперед після повторного курсу і через 3 місяці після нього.

Ключові слова: лордотична постава, масаж, гнучкість хребта.

Abstract: Reveals changes in the complex rehabilitation program compared to the previous experiment. It is analyzed the influence of the offered program of physical therapy on indicators of flexibility of a backbone forward after the repeated course and in 3 months after.

Key words: lordotic posture, massage, spinal flexibility.

Вступ. Порушення постави проявляється вже у дітей раннього віку, а в 7 років фіксується у кожної третьої дитини, а у подальшому шкільному віці відсоток дітей з порушенням постави продовжує зростати [2]. За даними авторів порушення постави є в 67% школярів [1].

Дефект постави – це не лише естетична проблема у дитини. Це також ряд змін, які приносить неправильна постава. У подальшому житті вони можуть

проявлятися, наприклад, болем у перевантажених м'язах. Завдяки кращій діагностиці та вдосконаленню обізнаності батьків, дефекти постави є однією з найбільш легко пізнаваних проблем, що стосуються дітей. Важливим є своєчасна діагностика дисфункцій, що з'являються в опорно-руховому апараті, поки вони оборотні [3].

Дефектна постава створює умови для прояву захворювань хребта і інших органів опорно-рухового апарату [2]. При вираженому гіперлордозі можливі порушення функції органів черевної порожнини. До найбільш серйозних і небезпечних ускладнень лордозу, за результатами тривалих спостережень за пацієнтами, фахівці виявили: проблеми з диханням, що пов'язані із деформацією діафрагми; викривлення хребетного стовпа; остеохондроз хребта; хронічні закрепи; порушення в роботі нирок, що виникають при їх деформації і стисненні органів черевної порожнини [3].

Для попередження поширення порушень постави у молодших школярів виникає необхідність профілактики і лікування різних форм її проявів [1]. Такий підхід передбачає комплексне використання соціально-педагогічних впливів, кінезотерапії разом з масажем, фізіотерапією, дієтотерапією, загартовуванням, гігієнічними та оздоровчими заходами в режимі навчання і відпочинку дітей [7].

Мета дослідження. Оцінити динаміку рухливості хребта вперед дітей з лордотичною поставою після проходження курсу фізичної терапії.

Завдання:

1. Вивчити літературні джерела з даного напрямку фізичної терапії.
2. Провести порівняльний аналіз проведеного спостереження за дітьми, які проходили реабілітацію за двома методиками фізичної терапії.

Методи дослідження. Рухливість поперекового відділу хребта за методом Шобера визначали при маркіруванні остистих відростків першого та п'ятого поперекових хребців. Після цього пацієнт нахилився максимально вперед, не згинаючи коліна, в цьому положенні вимірювалась відстань між двома точками. За норму приймали відстань більше 15 см [6].

Функціональний стан хребта дітей визначали шляхом тестування рухливості хребта вперед у вихідному положенні стоячи за відстанню, що залишається від кінців пальців до підлоги. Для дітей 7-11 років нормальним вважався показник не менше 6 см, для підлітків не менше 4 см [1].

Хід дослідження та обговорення результатів. Для дослідження було відібрано групу дітей 8-10 років із лордотичною поставою II-III ступеня. Які проходили курс лікування в реабілітаційних центрах міста Харків. Діти були довільно розділені на 2 групи – контрольну (КГ) та основну (ОГ), в кожній групі – по 7 осіб. При первинному обстеженні було проведено огляд, тестування сили м'язів тулуба і оцінку рухливості хребта вперед за відстанню від третіх пальців рук до підлоги у положенні нахилу вперед.

Первинні дослідження за три місяці до нинішнього дослідження виявили зниження силової витривалості м'язів тулуба та обмеження рухливості хребта вперед. На нашу думку, це зумовлено в першу чергу гіпертонусом м'язів попереку. Після проведеного курсу заходів було проведене повторне дослідження гнучкості хребта вперед, виявлено покращення показника на 17% в основній групі, на 10% – в контрольній [7].

Перед повторним курсом процедур було проведено аналогічне обстеження. Виявлено зниження рухливості хребта на 4% у осіб основної групи і на 8% у осіб контрольної у порівнянні із показниками після першого курсу процедур. Після анкетування батьків щодо виконання дітьми домашнього комплексу терапевтичних вправ виявилось, що 5 дітей займалися вдома нерегулярно.

На основі отриманих даних було для дітей основної групи розроблено програму реабілітаційних заходів, яка включала кінезотерапію із елементами стретчингу і процедури реабілітаційного масажу за методикою П.Б. Єфіменко (2021 р.) із включенням постізометричної релаксації. Діти контрольної групи займалися за аналогічною програмою кінезотерапії і отримували стандартні процедури лікувального масажу [1, 3].

Стретчинг – це комплекс вправ і поз для розтягування певних м'язів, зв'язок і сухожилків тулуба і кінцівок [4]. Підвищення гнучкості – основний ефект стретчинга і поліпшення цієї фізичної якості людини зумовлена його ефективністю. Стретчинг дозволяє тримати тіло в тонусі і дуже добре розвиває м'язи, сухожилля, зв'язки. Тому може бути включений до реабілітаційної програми при порушеннях постави. На нашу думку, доречним є використання таких видів стретчинга:

1. Активний стретчинг (ізолювана розтяжка). Під час вправ на розтягування будь-якій частині свого тіла людина сама докладает певні зусилля.

2. Статичний стретчинг. Являє собою прийняття людиною певної пози і утримання її протягом 10-60 секунд. Статична розтяжка вважається найменш травматичним видом стретчинга. Основне навантаження спрямоване на м'язи. Крім цього м'який вплив надається на сухожилля і суглоби. Розтяжка відбувається під власною вагою, де найголовніше розслабитися в певному положенні.

Було проведено по 15 процедур кінезотерапії і масажу в кожній групі. Аналіз результатів повторного обстеження виявив покращення гнучкості хребта вперед на 21% в основній групі, на 16% – в контрольній.

Після завершення програми в умовах реабілітаційного центру всі діти отримали рекомендації для збереження досягнутого ефекту: стежити за правильною поставою впродовж дня і регулярно (через день) виконувати індивідуально розроблений комплекс терапевтичних вправ з елементами стретчингу, який діти опанували під час занять.

Три місяці потому всі діти знову були обстежені. Було виявлено деяке зниження гнучкості хребта вперед у всіх дітей, але в основній групі цей показник знизився на 15% менше, ніж в контрольній. Значення силової витривалості м'язів не змінилися порівняно із завершенням програми.

Висновки. Запропонована програма реабілітаційних заходів дає позитивний вплив на гнучкість хребта вперед. Але програма із включенням постізометричної релаксації м'язів поперек дає більш тривалий ефект.

Перспективи подальших досліджень. Проаналізувати стабільність досягнутих результатів втручання через більш тривалий проміжок часу.

Література.

1. Афанасьєв С.М. Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації з функціональними порушеннями і дегенеративно-дистрофічними захворюваннями опорно-рухового апарату: дисертація канд. наук з фіз. виховання та спорту, 24.00.03 – фізична реабілітація. Дніпро, 2018.

2. Гайдук А.А., Потапчук А.А. Физическая реабилитация детей младшего школьного возраста со статическими нарушениями опорно-двигательного аппарата. *Гений ортопедии*, 2011. №4. С. 58-62.

3. Гутерман Т.А. Диференційована корекція порушень постави у дітей 6-7 років засобами оздоровчої фізичної культури: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Краснодар, 2005. 174 с.

4. Душанин С.А., Пирогова С.А., Иващенко Л.Я. Тренировочные программы для здоровья. Киев, 1985. 18 с.

5. Єфіменко П.Б., Каніщева О.П., Без'язична О.В. Масаж дітей та дорослих різного віку : навчальний посібник. Харків: ФОП Бровін О.В., 2021. 304 с.

6. Кашуба В.А., Верховая Т.В. Методологические особенности исследования осанки человека. *Педагогіка, та проблеми виховання і спорту*. 2002. № 13. С. 48–53.

7. Полковник-Маркова В.С. Вплив модифікованої методики масажу при лордотичній поставі. *Актуальні питання сучасного масажу*. Збірник статей XI міжнародної науково-практичної конференції, 24-25 квітня 2020 р. Харків, 2020. С. 65-70.